

mensen moesten doen. Eigenlijk kopiëren wij dit model 150 jaar later in de OCMW-raad. Als ik die aangeduide raadsleden vraag waarom zij raadslid zijn dan vinden zij het zelf belangrijk om per individueel geval uitspraken te kunnen doen over welke hulp het meest aangewezen is. Bij de overheveling van de jeugdbescherming naar Vlaanderen heeft men de moed gehad de Comités Bijzondere Jeugdzorg te bevolken met specialisten. Die moed heeft men in het kader van het Vlaams decreet op de OCMW-werking niet opgebracht. Nog een ander aspect bij die lokale besluitvorming is de kwestie van vertrouwelijkheid. Er zijn raden waar dossiers met naam en toenaam worden genoemd.

Kris Stas: Het Nederlandse model geeft op dit stuk misschien meer garanties. Daar heeft men de splitsing gemaakt tussen het verlenen van bijstand en de begeleiding. Net om te voorkomen dat er andere logica's zouden meespelen in het al dan niet toekennen van materiële bijstand.

Freddy Langenus: Dan komt die 50% lokale financiering weer op de proppen. Nog steeds is het zo dat de lokale en de federale overheid elk 50% financieren van het leefloon. Het is omdat de gemeente de helft van dat leefloon betaalt dat ook dat soort inmenging in stand gehouden wordt. Alle ander minima, bijvoorbeeld de tege-

moetkoming aan personen met een handicap, worden ambtelijk toegekend. Maar die zijn dan ook volledig ten laste van de federale overheid.

Koen Hermans: Vandaag is er de vraag vanuit de Vlaamse Vereniging voor Steden en Gemeenten dat de verhouding 90% federaal en 10% lokaal zou worden. Mij verbaast dat. Mocht dit er komen, zouden er dan nog lokale controlecellen worden opgericht?

Freddy Langenus: Ik denk dat het geen enkel verschil zou maken. Ik denk niet dat de verdeel-sleutel de bepalende factor is maar eerder het gevoel bij de politici dat er van alles misloopt en dat men daartegen wil optreden.

Het uitermate boeiende debat wordt hiermee voorlopig afgesloten. Als deelredactie kunnen we ons niet voorstellen dat dit het einde van de gedachtewisseling rond deze thematiek zou kunnen betekenen. De discussie gooide immers licht op een aantal deelaspecten die nog verdere verkenning behoeven. Een uitspraak over het handhavingsbeleid van de OCMW's kan geen kwestie van goedkope boutades zijn, zoveel is duidelijk. Hiervoor is de problematiek te complex en te rijk. De deelredactie neemt zich voor de discussie hierover ook in de toekomst te blijven opvolgen en, waar mogelijk, te voeden.

JEUGDRECHT EN JEUGDHULP / JUVENILE JUSTICE AND YOUTH CARE

Werkgroep Jeugdsanctierecht: voorstel voor een constructief jeugdsanctierecht

Sabien Hespel^a

^a Assistent, Instituut voor Sociaal Recht & Leuven Instituut voor Criminologie, KU Leuven (Corresp.: Sabien.Hespel@law.kuleuven.be).

De Werkgroep Jeugdsanctierecht (een overlegforum tussen diverse actoren in het jeugdrecht) heeft sinds haar oprichting begin jaren 1990 meegedacht en gewogen op de hervorming van de jeugdbescherming. Daartoe werden vijf principes geponeerd die volgens de werkgroep het uitgangspunt moeten vormen bij de reactie op jeugddelinquentie. In 2011 actualiseerde de

Werkgroep Jeugdsanctierecht deze vijf principes. De principes van verantwoordelijkheid van jongeren, rechtswaarborgen voor jongeren en constructief sanctioneren, blijven de uitgangspunten; de Werkgroep kiest verder voor de complementariteit tussen herstel, welzijn en justitie en bevestigt het uitzonderlijk karakter van opsluiting als *ultimum remedium*. In het verlengde van deze actualisering ging de werkgroep ook over tot een toetsing van het huidige jeugdbeschermingsrecht aan deze principes.¹ De huidige Jeugdbeschermingswet

¹ Zie G. DECOCK en J. PUT (eds.) *Jeugdsanctierecht gewikt en gewogen. Toetsing van beleid en praktijk aan de principes van het jeugdsanctierecht*, Gent, Larcier, 2012, 115 p.

werd gewikt en gewogen, bepaalde aspecten werden goed bevonden, maar een groot aantal andere aspecten niet: een coherente visie en bepaalde rechtswaarborgen ontbreken in de huidige Jeugdbeschermingswet.

Gelet op de nakende bevoegdheidsoverdracht inzake de reactie op jeugddelinquentie², lijkt het niet onwaarschijnlijk dat de Vlaamse Gemeenschap in de nabije toekomst werk zal willen maken van een aangepast Vlaams jeugdsanctierecht.³ De Jeugdbeschermingswetten van 2006 werden aan Vlaamse zijde immers behoorlijk kritisch geëvalueerd.⁴ De Werkgroep Jeugdsanctierecht wil van dit *momentum* gebruik maken om zijn pleidooi voor een modern en constructief jeugdsanctierecht opnieuw onder de aandacht van beleidsmakers te brengen en maakte daarom proactief werk van een verdere operationalisering van haar vijf principes door een aantal concrete voorstellen te formuleren. De krijtlijnen van deze voorstellen kunnen als volgt worden samengevat. Het jeugdsanctierecht moet van toepassing zijn op *alle* minderjarigen die op het ogenblik van de feiten tussen twaalf en achttien jaar oud zijn. Dit houdt vooreerst in dat er een expliciete minimumleeftijd voor het besef van het plegen van een misdrijf wordt vastgelegd (twaalf jaar). Beneden deze leeftijd hoeven minderjarigen geen delictspecifieke reactie van overheidswege te ondergaan; eventuele problemen moeten worden aangepakt binnen de jeugdhulpverlening. Daarnaast moet ook de uithandengeving eindelijk worden afgeschaft.

De vroegere doelgroep van deze rechtsfiguur wordt opgevangen binnen het jeugdsanctierecht zelf. Dit gebeurt door als vertrekpunt proportionele sancties van een bepaalde duur te nemen die, anders dan in het huidige systeem, kunnen doorlopen na de meerderjarigheid. Er wordt geen maximumleeftijd bepaald t.a.v. de duur van de sancties, wel een scharnierleeftijd waarop voor de uitvoering van de sancties niet langer een beroep kan worden gedaan op de jeugdinstellingen (dit om het verbod van samenplaatsing van volwassenen en minderjarigen te respecteren). De uitvoering moet dan worden voortgezet in een gewone gevangenis, na een beoordeling van de opportuniteit hiervan door de jeugdrechter. De enige uitzondering op bovenstaande regel zijn de geesteszieke minderjarigen die schuldombekwaam zijn en voor wie een verbeterde (!) spiegelregeling van de internering voor volwassenen moet worden uitgewerkt.

Het jeugdsanctierecht is ook van toepassing op *alle* misdrijven gepleegd door minderjarigen. Ook verkeersmisdrijven en de zogenaamde 'gemengde inbreuken' uit de GAS-wetgeving moeten daarom tot de exclusieve bevoegdheid van de jeugdrechtbank behoren.

Om het vermoeden van onschuld te respecteren moet er binnen de gerechtelijke afhandeling van het misdrijf een duidelijk onderscheid komen tussen de onderzoeksfase en de fase ten gronde. Zolang de schuld van de minderjarige niet is vastgesteld; kan de jeugdrechtbank alleen voorlopige maatregelen van maatschappelijke beveiliging (voorlopige detentie en vrijheid onder voorwaarden) en onderzoeksmaatregelen (bv. observatie) opleggen. Het nemen van deze maatregelen behoort tot de bevoegdheid van de jeugdonderzoeksrechter, een nieuwe figuur. Het is dus niet langer dezelfde rechter die kan beslissen over de voorlopige maatregelen en de maatregelen ten gronde. De jeugdonderzoeksrechter neemt in jeugdzaken ook de bevoegdheden waar die overeenkomstig het strafprocesrecht aan de gewone onderzoeksrechter toekomen, zodat ook hier specialisatie verzekerd is.

De afhandelingsmogelijkheden van het parket behoeven geen uitbreiding. Wel worden de kansen voor de minderjarige om zelf verantwoordelijkheid op te nemen voor zijn daden gemaxima-

² Voorstel van bijzondere wet met betrekking tot de Zesde Staatshervorming, *Parl.St. Senaat* 2012-13, nr. 2232.

³ G. DECOCK, "Beschermen, straffen, herstellen", G. DECOCK en J. PUT (eds.), *Jeugdsanctierecht gewikt en gewogen. Toetsing van beleid en praktijk aan de principes van het jeugdsanctierecht*, Gent, Larcier, 2012, 12. Zie ondertussen ook het onderdeel 'jeugdsanctierecht' (deel 6, p. 29-39) in het groenboek van de vlaamse overheid over de mogelijke opties voor toekomstig beleid na de bevoegdheidsoverdracht (X., *Groenboek Zesde Staatshervorming*, www.vlaanderen.be/nl/publicaties/detail/groenboek-zesde-staats-hervorming).

⁴ Zie bv. "Jeugdbescherming en bijzondere jeugdzorg" in W. BRUGGEMAN *et al.* (eds.), *Van pionier naar onmisbaar. Over 30 jaar Panopticon*, Antwerpen, Maklu, 2009, 461-523.

liseerd. De prioriteit van het herstelrechtelijke aanbod wordt versterkt door te voorzien in een verplicht aanbod van bemiddeling of herstelgericht groepsoverleg op parketniveau wanneer de voorwaarden hiervoor zijn vervuld, dit in plaats van de huidige verplichting om dit aanbod 'te overwegen'. In die gevallen waar bemiddeling niet mogelijk is (bv. geen slachtoffer) wordt op parketniveau een informatieverplichting gecreëerd omtrent de mogelijkheid een persoonlijk project aan de jeugdrechtsbank voor te leggen. Voor wat betreft de invulling van dat project moet er een betere ondersteuning komen.

Ook het onderscheid tussen hulpverlening en de reactie op een misdrijf wordt aangescherpt. De sancties kunnen alleen bestaan in normbevestigende constructieve reacties die in verhouding tot de ernst van het misdrijf worden opgelegd (waarschuwing, geldboete, gemeenschapdienst en detentie). Voor iedere sanctie worden duidelijke maximumgrenzen bepaald. Anderzijds mag het jeugdsanctierecht geen 'koud' jeugdsanctierecht zijn. Uitstel of opschorting van de sanctie is mogelijk; dit kan worden gekoppeld aan probatievoorwaarden die van hulpverlenende aard zijn. Ook in een herstelovereenkomst of persoonlijk project kunnen verbintenissen van hulpverlenende aard worden opgenomen. Bovendien moet er tijdens de uitvoering van de sancties voldoende ruimte zijn voor hulpverlening aan de jongere. In het kader van detentie moeten alle nodige faciliteiten en voorzieningen voor een gepaste begeleiding van de jongere

aanwezig zijn. Er komt een duidelijke regeling inzake de interne en externe rechtspositie van minderjarige gedetineerden; een zo snel en goed mogelijke (voorbereiding op de) terugkeer naar de maatschappij staat daarbij centraal. Bovendien is de reactie op een misdrijf complementair aan de hulpverlening: beide moeten optimaal op elkaar worden afgestemd. De gerichte en beperkte reactie naar aanleiding van jeugddelinquentie moet ingebed zijn in een breder welzijnsbeleid met betrekking tot minderjarigen.

Daarnaast benadrukt de werkgroep dat haar pleidooi moet worden begrepen als een pleidooi voor een gespecialiseerd en efficiënt jeugdsanctierecht, niet als een pleidooi voor een strafrecht voor minderjarigen. Daarbij moet bijzonder veel belang worden gehecht aan de gespecialiseerde opleiding van actoren en een aangepaste wijze van de uitvoering van de sancties. Aangezien een snelle reactie op een misdrijf gepleegd door minderjarigen absoluut noodzakelijk is, moet ook verder worden onderzocht hoe de gerechtelijke procedure zo efficiënt mogelijk kan verlopen (bv. door het invoeren van maximumtermijnen). Uiteraard is het niet mogelijk om binnen het korte bestek van deze rubriektekst de voorstellen van de Werkgroep Jeugdsanctierecht in al hun nuances weer te geven. Het voorstel werd toegelicht en besproken tijdens een studiedag op 18 december 2013. De integrale voorstellen kunnen worden geraadpleegd in S. HESPEL en J. PUT, *Voorstel voor een constructief jeugdsanctierecht*, Gent, Larcier, 2013.

INTERNATIONAAL EN EUROPEES STRAFRECHT EN MENSENRECHTEN / INTERNATIONAL AND EUROPEAN CRIMINAL LAW, AND HUMAN RIGHTS LAW (1)

Ontwikkelingen op vlak van EU procedureel strafrecht: het nieuwe ECPI-manifest

Wendy De Bondt^a

Bij de oprichting ervan in 2008 hebben de 16 academici¹ verenigd onder te naam EPCI *the Eu-*

^a Doctor-assistent, Institute for International Research on Criminal Policy, Vakgroep Strafrecht en Criminologie, Universiteit Gent (Corresp.: Wendy.DeBondt@UGent.be)

¹ Petter ASP (Stockholm University), Nikolaos BITZILEKIS (Aristotle University of Thessaloniki), Sergiu BOGDAN (Babes-Bolyai University Cluj-Napoca), Thomas ELHOLM (University of Southern Denmark), Luigi FOFFANI (Modena University), Dan FRÂNDE (Helsinki University), Helmut FUCHS (Vienna University), Dan HELENIUS (Helsinki University), Maria KALIFA-GBANDI (Aristotle University of Thessaloniki), Jocelyne LEBLOIS-HAPPE (Strasbourg University), Adán NIETO-MARTIN (University of